

Verbeter spreek- en luistervaardigheid met ChatGPT

Praktische tips en suggesties

Met ChatGPT als taalmaatje kunnen leerlingen en docenten profiteren van innovatieve technieken voor het oefenen van spreek- en luistervaardigheid, het formuleren van effectieve prompts en het gebruiken van spraakherkenning.

MAURICE SCHOLS, MARRIT VAN DE GUCHTE & PAUL HALMA

In een klaslokaal dat vol zit met leerlingen is de spanning voor een spreekopdracht in het Duits goed voelbaar. Toch is het dit keer anders, omdat deze vreemdetaallearners een maatje hebben. Hij heet ChatGPT, de revolutionaire generatieve artificiële intelligentie (AI), een taalassistent die de leerlingen kan helpen bij het leren van zinnen en bij het verbeteren van hun uitspraak. Daarnaast heeft dit taalmaatje altijd tijd voor individuele vragen en voorziet hij de leerlingen van persoonlijke feedback, waarmee niet alleen hun taalgebruik verbetert maar ook hun zelfvertrouwen kan groeien.

Het voorgaande lijkt misschien een taalles uit de toekomst, maar niets is minder waar. Recente ontwikkelingen op het gebied van generatieve AI gaan razend-

snel en dit leidt tot groeiende interesse bij taaldocenten voor het begrijpen van de mogelijkheden en implicaties van AI voor het leren en onderwijzen van een vreemde taal. Vooral sinds de lancering van de gratis versie van ChatGPT aan het eind van 2022 en recentelijk een uitgebreide (betaalde) versie ChatGPT-4o, is duidelijk geworden dat deze vorm van kunstmatige intelligentie het leren en onderwijzen van een vreemde taal kan verrijken. In dit artikel hebben we bewust de gratis versie van ChatGPT als voorbeeld gekozen om de toegankelijkheid en inclusiviteit van het taalonderwijs te bevorderen.

Wie is die taalassistent precies? ChatGPT is een groot taalmodel (LLM) ontwikkeld door OpenAI, gebaseerd op de GPT-architectuur. Het model zet grote hoeveelheden bestaande data om in nieuwe content zoals teksten, afbeeldingen en video's. Kortom, ChatGPT is een chatbot: je stelt een vraag en het genereert een antwoord.

Foto: Tom van Limpt

Dankzij toegang tot veel tekstgegevens en uitgebreide training biedt het snel en vaak goede antwoorden op uiteenlopende vragen.

Wat zijn de eerste ervaringen met ChatGPT in het vreemdetalenonderwijs en, meer specifiek, wat kan de meerwaarde zijn van de chatbot bij het oefenen van spreek- en luistervaardigheid in een klassensituatie? Technische aanwijzingen helpen daarbij, maar vooral ook tips voor het juist formuleren van prompts. Deze prompts, of vragen, bepalen wat de chatbot als antwoord genereert. Een juiste formulering kan veel tijd besparen bij het opstarten van een gesprek en leidt tot betere interactie.

Een chatbot kan worden ingezet om spreekvaardigheid te oefenen, niet alleen in het Engels, maar ook in andere talen zoals het Duits, Frans of Spaans. Om ChatGPT te kunnen gebruiken moeten docent en leerlingen een account aanmaken. Zie figuur 1 voor een stappenplan.

1. Vraag eerst toestemming aan ouder of voogd (in verband met privacy gegevens).
2. Ga naar de ChatGPT-pagina van OpenAI: <chat.openai.com>.
3. Voer je e-mailadres (van leerling) in en druk op 'Ik ben geen robot'.
4. Voer een sterk wachtwoord in.
5. Bevestig de registratie in je e-mail (van leerling).
6. Voer vervolgens je telefoonnummer in (van leerling) en verifieer met een code. (Aangezien veel scholen de regel hanteren dat de telefoon in de kluis moet tijdens schooltijd, is het belangrijk dat de verificatie voorafgaand aan de les wordt doorgevoerd.)
7. Hierna kun je je ChatGPT-account gebruiken.

Figuur 1. Stappenplan voor de registratie bij ChatGPT

Prompts

ChatGPT kan een mooie aanvulling zijn op een leer- gang, bij spreek- en luistervaardigheid. Ook kun je met ChatGPT ideeën en suggesties genereren om leerlingen voor te bereiden op een spreekvaardigheidstoets. Een concreet voorbeeld is het opstarten van een gesprek tus- sen twee willekeurige gesprekspartners. De docent kan zelf of in overleg met de leerlingen een prompt voor de chatbot formuleren waarin een gespreksonderwerp cen- traal staat. Hierbij is belangrijk dat in de formulering wordt aangegeven dat de leerling de vragen stelt en dat ChatGPT de antwoorden geeft, waarna de leerling als ge- sprekspartner weer reageert. Een effectieve prompt zou hier zijn: 'We hebben samen een gesprek over [onderwerp/ thema]. Jij stelt mij vragen en ik antwoord en vervolgens stel jij weer een vraag.'

Voor de leerlingen is het prettig wanneer er thema's of onderwerpen worden gekozen die authentieke situ- aties weergeven en die aansluiten op de leefwereld en het taalniveau van de leerling. Het ERK-niveau vermeld je dan aan het einde van de prompt, bijvoorbeeld: A2-niveau. Echter, ChatGPT is niet altijd erg goed in het onderscheiden van de ERK-niveaus. Dit kan men groten- deels ondervangen door in de prompt 'beginnersniveau' of bijvoorbeeld 'semigevorderd niveau' te vermelden.

Het kan helpen om leerlingen eerst een voorbeeld- dialoog te tonen om het begrip van specifieke taaluitin- gen in de gekozen gesprekscontext te versterken. Omdat ChatGPT gebaseerd is op een taalmodel, is de chatbot ook in staat om na een oefengesprek een iets ander gesprek te generen over hetzelfde gespreksonderwerp. Dat komt overeen met een levensecht gesprek tussen twee mensen, waarbij een tweede gesprek eveneens zel- den tot nooit identiek is aan het voorgaande gesprek. In figuur 2 staat een voorbeeld van een prompt waarin we ChatGPT vragen om een gesprek in het Engels te genere- ren tussen twee willekeurige gesprekspartners die elkaar ontmoeten op Victoria Station in Londen.

Het voorbeeld in figuur 2 illustreert hoe ChatGPT reageert op de ingevoerde prompt en hoe de leerling kan reageren op het antwoord om zo een gesprek te oefenen in de doeltaal. Door leerlingen te laten communiceren met de virtuele assistent ChatGPT kunnen zij op een eenvoudige en in een redelijk veilige omgeving individueel of in tweetallen een taal oefenen. Het communiceren met ChatGPT kan zowel schriftelijk via chat verlopen als mondeling via een plug-in. Recent onderzoek laat zien dat het voeren van gesprekken met ChatGPT en andere chatbots de oefentijd van leerlingen met de doeltaal ver- groot (Timpe-Laughlin et al., 2020) en een positief effect

heeft op vocabulaireverwerving (Bibauw et al., 2022). Door regelmatig te chatten verbeter je je vaardigheden in het formuleren van zinnen, het uitdrukken van gedach- ten en het begrijpen van context. Een mooie bijkomstig- heid is dat ChatGPT feedback positief en persoonlijk formuleert. Ofschoon deze gespreksvorm geen echte verbale oefening is, draagt het bij aan het verwerven van vocabulaire dat afgestemd is op het gespreksthema of onderwerp. Hieronder volgen enkele voorbeeldprompt- formuleringen voor het oefenen van gespreksvaardighe- den in het Engels en Duits:

We meet each other in the school canteen and we start a random conversation about our favourite hobbies. You ask me questions and I will answer your questions in a casual way. Please start and ask me a question. (A2)

Imagine we have a conversation about the most important issue facing the world today. You ask me questions and I will answer them. Can you start and ask me a question? (B2)

Let's have a conversation about whether social media is educational or not. You can ask me a question and I will try to answer your question. You may start with the conversation. (A2)

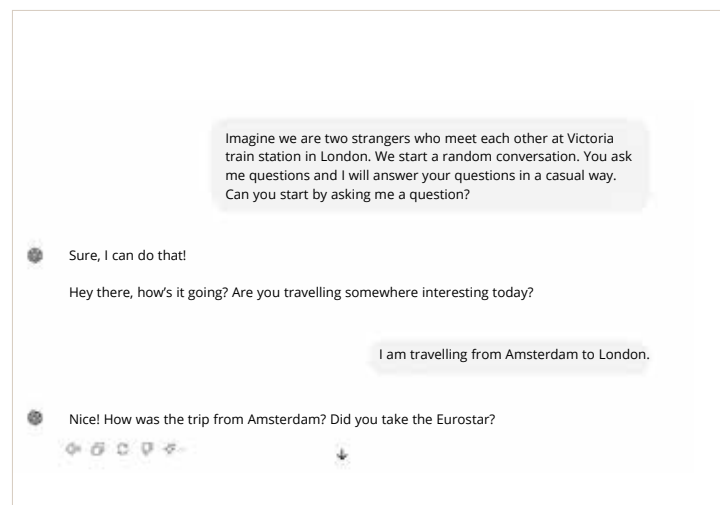
Wir treffen uns in der Schulkantine und beginnen ein zufälliges Gespräch über unsere liebsten Hobbys. Du stellst mir Fragen und ich beantworte deine Fragen auf eine beiläufige Art und Weise. Fängst du an und stellst mir eine Frage. (A1)

Stellen Sie sich vor, wir unterhalten uns über das wich- tigste Thema mit dem die Welt heute konfrontiert ist. Sie stellen mir Fragen und ich werde sie beantworten. Können Sie anfangen und mir eine Frage stellen? (C1)

Lassen Sie uns ein Gespräch darüber führen, ob so- ziale Medien lehrreich sind oder nicht. Sie können mir eine Frage stellen und ich werde versuchen, Ihre Frage zu beantworten. Sie können mit dem Gespräch beginnen. (B2)

Je kunt deze prompts ook in het Nederlands formuleren. In de prompt moet je dan wel vermelden dat het om een Engels (of Duits of Frans) gesprek gaat. Daarnaast is het bij het formuleren van een prompt belangrijk dat de vol- gende aspecten verwerkt worden:

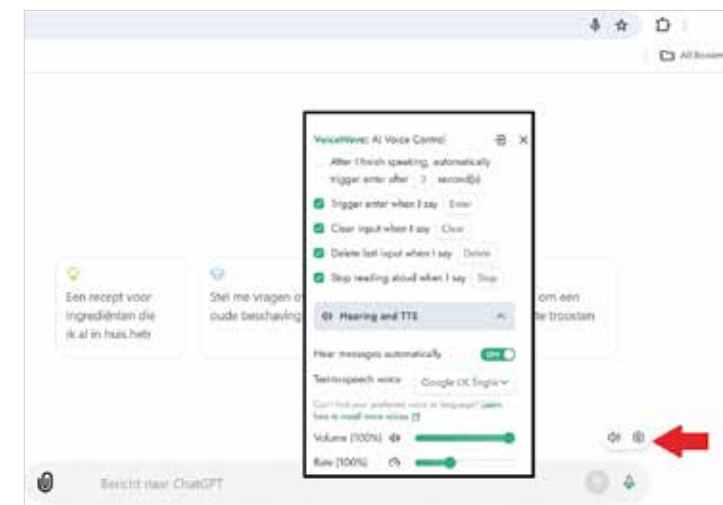
1. De formulering draagt bij aan een natuurlijk verloop van een open gesprek.

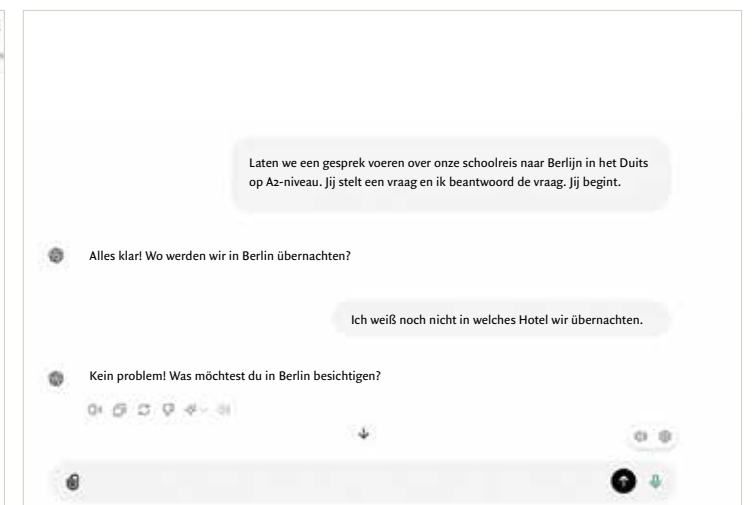
Figuur 2. Voorbeeld van een promptformulering voor een gespreksscenario

Figuur 3. Activeren van de plug-in in ChatGPT

Figuur 4. Selecteren van doeltaal

Figuur 5. Prompt in het Nederlands geformuleerd met Duits als doeltaal

2. De formulering moet voldoende specifiek zijn om het gesprek deels te sturen.
3. De prompt moet boeiend en interessant zijn om een gesprek op gang te brengen.
4. De prompt moet overeenkomstig het niveau van de leerling zijn.

Vooraf het laatste is belangrijk, omdat het thema of onderwerp van het gesprek ook vaak specifieke voorkennis en taaluitingen vereist om het gesprek te kunnen voeren. Door het niveau (bijvoorbeeld A2 of B1) aan het einde van de prompt te vermelden, wordt het gesprek ook grotendeels overeenkomstig het gewenste niveau door ChatGPT gegenereerd.

Spraakherkenning

ChatGPT kan dus worden gebruikt voor het oefenen van gespreksvaardigheid op basis van tekstinput. Het is ook mogelijk door middel van gesproken tekst een gesprek met ChatGPT te voeren. ChatGPT antwoordt dan op een natuurlijke wijze met audio in de doeltaal. Met deze methode kunnen leerlingen zowel hun spreek- als luistervaardigheid oefenen, hetgeen overeenkomt met een au-

thentieke taalsituatie waarin je in gesprek gaat met een gesprekspartner in de doeltaal. Zo kan een leerling zich voorbereiden op een mondelinge toets met een bekend thema en specifieke zinsconstructies en woordenschat oefenen. De leerling kan een plug-in downloaden die specifieke functionaliteiten aan de webbrowser toevoegt en het mogelijk maakt om de spraakfunctionaliteit in ChatGPT te activeren. Op dit moment zijn er verschillende plug-ins beschikbaar voor de Windows Edge-browser en de Google Chrome-browser. In dit artikel kiezen we voor een gratis plug-in, namelijk eentje die geschikt is voor Google Chrome. Om deze in ChatGPT te activeren zie figuur 3. De twee rode pijlen in figuur 3 geven aan dat de plug-in geactiveerd moet zijn wanneer ChatGPT in de Google Chrome-browser wordt geopend. Onderaan de pagina is een microfoonbalk zichtbaar met daarnaast de 'settings' voor de gewenste doeltaal waarin de leerling kan oefenen (zie figuur 4).

Na het selecteren van de doeltaal formuleert de leerling een prompt zoals we eerder zagen, maar nu met het verschil dat de leerling die zelf kan inspreken. Hiervoor moet de leerling op het groene microfoontje drukken. Vervolgens zal ChatGPT in de doeltaal antwoorden,

zowel in audio als tekstvorm. Op deze wijze kan een gesprek tussen een of twee leerlingen en de chatbot worden gestart. Deze optie is nuttig voor zowel het oefenen van spreekvaardigheid als luistervaardigheid. Ondersteunend hierbij is dat ChatGPT de gegenereerde antwoorden in audio laat horen en in tekstvorm op het scherm laat zien.

Figuur 5 geeft een voorbeeld waarin we ChatGPT in het Nederlands vragen om een gesprek in het Duits op te starten. In de prompt is expliciet het niveau opgenomen, zodat het gesprek op A2-niveau gevoerd kan worden. Let wel op dat in de 'settings' Duits als spreektaal geselecteerd is. De keuze van zinsconstructies en het vocabulaire dat door ChatGPT in het gesprek gehanteerd wordt, kan nu als voorbeeld dienen voor de leerling bij het formuleren van een antwoord. Voordeel is dat ChatGPT als gesprekspartner geduldig is en de leerling de kans biedt om rustig over een antwoord na te denken.

Feedback

Een goede gespreksvaardigheid vraagt om helder en bondig taalgebruik, evenals een boeiende stijl. ChatGPT helpt leerlingen om hun taalgebruik te verfijnen, door formuleringen voor te stellen en suggesties te doen met betrekking tot het gebruik van de woordenschat en grammatica. Wanneer een leerling bijvoorbeeld moeite heeft om de juiste woorden te vinden kan ChatGPT synoniemen of alternatieve uitdrukkingen voor speci-

fieke woorden geven. Hiermee kan de leerling zijn/haar woordenschat uitbreiden en zo meer variëren in taaluitingen (zie figuur 6). Specifieke voorbeelden van prompts zijn dan:

Can you suggest some vocabulary improvements based on our conversation?

Kannst du einige Verbesserungen des Wortschatzes vorschlagen?

Kun je enkele suggesties voor verbeteringen in het Duits doen?

Tijdens het oefenen van een gesprek komt het regelmatig voor dat een leerling bijvoorbeeld niet de juiste tijd of een incorrecte vervoeging van een werkwoord gebruikt. ChatGPT kan feedback geven op het gebruik van de grammatica naar aanleiding van een gesprek. De feedback richt zich dan niet alleen op verbeteringen, maar ChatGPT geeft ook uitleg over het toepassen van een bepaalde grammaticale structuur (zie figuur 7). Specifieke voorbeelden van prompts (Engels en Duits) zijn dan:

Can you suggest some grammar improvements based on our conversation?

What grammar mistakes did I make?

Kannst du einige Grammatikverbesserungen vorschlagen?

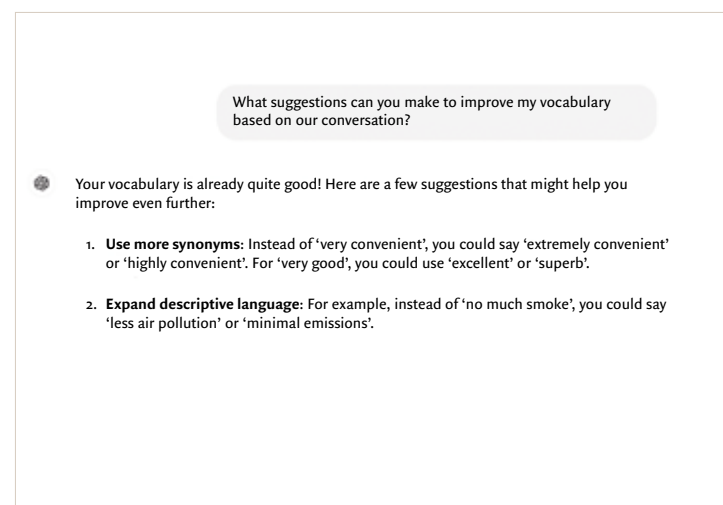
Welche Grammatikfehler habe ich gemacht?

Samenvattend

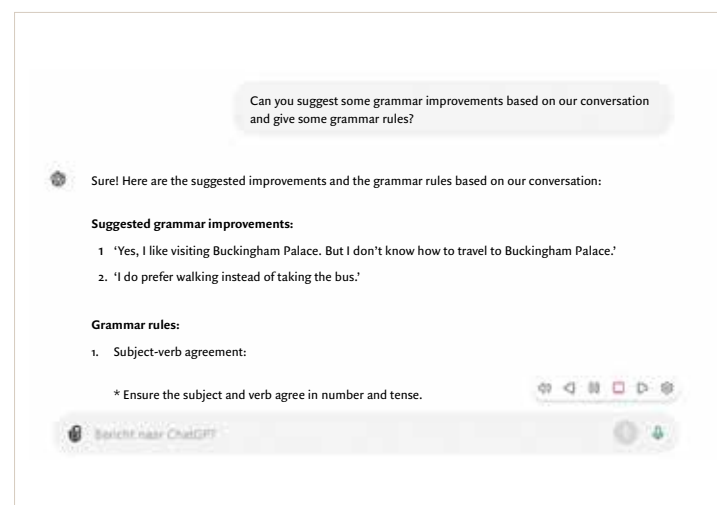
Een AI-bot zoals ChatGPT biedt voordelen bij het verbeteren van spreek- en luistervaardigheid in een vreemde taal. Het simuleert realistische taalinput en biedt diverse onderwerpen en gespreksituaties, vergelijkbaar met echte communicatie. Leerlingen kunnen zo authentieke gesprekken oefenen, intensief luisteren en juiste taaluitingen formuleren. Dit bevordert zowel de spreek- als luistervaardigheid. ■

LITERATUUR

- Bibauw, S., Noortgate, W. van den, François, T., & Desmet, P. (2022). Dialogue systems for language learning: A meta-analysis. *Language Learning*, 26(1), 1–24.
- Timpe-Laughlin, V., Sydorenko, T., & Daurio, P. (2020). Using spoken dialogue technology for L2 speaking practice: What do teachers think? *Computer Assisted Language Learning*, 35(5-6), 1194–1217.

Figuur 6. Feedback met betrekking tot woordenschat

Figuur 7. Feedback met betrekking tot grammatica

ChatGPT helpt leerlingen om hun taalgebruik te verfijnen door formuleringen voor te stellen en suggesties te doen met betrekking tot het gebruik van de woordenschat en grammatica